

بسم الله الرحمن الرحيم

پژوهشگاه مدرسه علمیه اسلام شناسی حضرت زهرا سلام الله علیها

معماری اسلامی

(تاریخچه، اصول و آثار)

نویسنده:

سمیه قربانی

سرشناسه	: قربانی، سمیه، ۱۳۶۲ تیر - Ghorbani, Somayeh
عنوان و نام پدیدآور	: معماری اسلامی تاریخچه، اصول و آثار/ نویسنده سمیه قربانی.
مشخصات نشر	: مشهد: قاف مشهدالرضا (ع)، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۳ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۹۵-۱۱-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: معماری اسلامی
روضوع	: Islamic architecture
ردیفی کنگره	: ۱۳۹۷۳۸-NA ۴۵م ق/
رده بندی دیو	: ۹۱۷۶۷۱/۷۲۰
شماره کتابشناختی	: ۵۵۶۸۰

انتشارات قاف

ناشر: انتشارات قاف مشهدالرضا (ع)

عنوان کتاب: معماری اسلامی

مؤلف: سمیه قربانی

ویراستار و صفحه‌آرا: دنیا جودی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / قطع رقعی

نوبت چاپ اول: ۱۳۹۸

چاپخانه: شمس

قیمت: ۲۸۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۹۵-۱۱-۵

تهران: میدان انقلاب، اول کارگر جنوبی، خیابان روانمهر، کوچه دولتشاهی،

ساختمان اندیشه واحد ۱۰. تلفن ۰۲۱۶۶۹۶۶۷۶۵- همراه ۰۹۱۵۳۱۶۳۴۲۶

مرکز بخش: مشهد، خیابان امام خمینی، امام خمینی ۴۸، پلاک ۸۶۶ پژوهشکده

مؤسسه اسلام شناسی حضرت زهرا سلام الله علیها تلفن: ۳۸۵۲۵۲۵۱

آدرس سایت: www.islamshenasi.ir

فهرست مطالب

۵	مقدمه
---	-------

فصل اول: تاریخچه

۹	۱. معماری سلاطین
۲۷	۲. نخستین مساجد جامع
۲۹	الف. مسجدالحرام
۳۱	ب. مسجدالنبی (ص)
۳۶	ج. مسجد اموی در دمشق
۳۸	د. مسجدالاقصی
۴۰	ه. مسجد جامع سامرا
۴۱	و. مسجد ابودلف

فصل دوم: اصول معماری اسلامی

۵۱	۱. اصول مادی معماری اسلامی
۵۲	الف. امنیت بنا
۵۳	ب. وسعت مسکن
۵۸	ج. بهره‌گیری از تزئینات مثبت
۶۸	۲. اصول معنوی معماری اسلامی
۶۸	الف. پرهیز از تجمل‌گرایی و اشرافی‌گری
۷۷	ب. نوآوری و ابتکار مناسب و پرهیز از تقلید از غیرمسلمان
۸۰	ج. عدم ضرر به دیگران

فصل سوم: آثار جسمی و روحی معماری اسلامی

- ۸۵ ----- ۱. آثار جسمی
- ۸۷ ----- الف. تأمین بهداشت و سلامت
- ۹۱ ----- ب. آسایش و رفاه
- ۹۷ ----- ۲. آثار روحی
- ۹۷ ----- الف. آرامش
- ۱۰۰ ----- ب. عوامل آرامش
- ۱۱۰ ----- ج. حفاظت حیا و عفت
- ۱۱۲ ----- حاصل ذلالت
- ۱۱۴ ----- ارائه راهکار
- ۱۱۶ ----- فهرست منابع و مآخذ
- ۱۲۱ ----- ضمیمه الف: فهرست آیات
- ۱۲۷ ----- ضمیمه ب: فهرست روایات

مقدمه

فرهنگ هر جامع د برگیرنده مجموعه ارزش‌ها، باورها، مهارت‌ها، هنرها و تمام آداب و رسوم است که به رفتار مردم آن شکل داده و سمت و سو می‌بخشد. به بیان دیگر ویژگی‌های فرهنگی هر کشور شناسنامه آن ملت است و هویت فرهنگی و دینی آن را متجلی می‌سازد.

در این میان هنر معماری جایگاهی خاص دارد و پیام ویژه و جامعی برای سایر فرهنگ‌ها دارد. معماری اسلامی به پیشینه ده‌ها قرن و اصالت و غنای کم‌نظیر خود تأثیر چشم‌گیری بر سبک معماری بسیاری از کشورهای جهان داشته است. چنانکه سبب شده است بسیاری از مجموعه‌داران غربی به گردآوری آثار معماری اسلامی بپردازند. با وجود آثار زیادی که از معماری اسلامی بر جای مانده توجه و تفکر نسبت به این مقوله کمتر شده است و این امر در بیشتر مواقع سبب از بین رفتن آرامش و نیز آسایش شده است. دو مقوله‌ای که رکن

اساسی زندگی را تشکیل می‌دهد و جزء مهم‌ترین نیازهای بشری تلقی می‌گردد، در این میان معطوف نمودن اذهان به پیشینه اسلامی و راهکارهای قرآنی و روایی در این زمینه کاری ارزشمند محسوب می‌شود.

پژوهش مورد نظر پیرامون معماری اسلامی است از آنجایی که مسکن جزء مهم‌ترین ابنیه معماری اسلامی تلقی می‌گردد در این رساله سعی شده از اماکن دیگری همچون حمام‌ها، کاروانسراها، بازارها، مقابر، آرامگاه‌ها، خیابان‌های شهر، محله، جاده‌ها و... را که طیف عظیم از معماری اسلامی را شامل می‌شود، سخن به میان آورده نشود و فقط بر این در عنوان پرداخته شود.

کتاب پیش روی، شامل سه فصل است:

در فصل اول: تاریخچه معماری مطرح شده است که نخست تاریخچه معماری از ابتدای رویش، مورد بررسی قرار می‌گیرد و در ادامه تاریخچه معماری اسلامی و چگونگی تکامل آن در اعصار مختلف مورد بحث قرار می‌گیرد.

فصل دوم با عنوان اصول معماری اسلامی می‌باشد که در ابتدا به اصول مادی از دید آیات و روایات پرداخته شده است و سپس به اصول معنوی معماری اسلامی از جمله پرهیز از تجمل‌گرایی، عدم تقلید از غیر مسلمان و عدم ضرر به دیگران پرداخته شده است.

و در پایان در فصل سوم، با عنوان آثار معماری اسلامی به آثار جسمی از قبیل تأمین بهداشت و سلامت و آسایش جسمی و سپس به آثار روحی پرداخته شده است.